

נייר עמדה מס' 107

דו"ח:

השלמת ממשלת ישראל עם הכנות הרשות הפלשתינית ל"מכה ראשונה" בישי"ע¹

מרדכי סונו²

נייר העמדה שלהלן מחולק לשניים:

1. מבוא מטעם מרכז אריאל למחקרו של מרדכי סונו.
 2. מחקרו של מרדכי סונו המתאר את ההכנות של הרשות הפלשתינית לחיסולה של ההתיישבות היהודית בישי"ע בשעה שהישובים חמושים.
- בעוד סונו מתייחס אל ישות המכונה "הרשות הפלשתינית", מתייחס המבוא של המרכז לגורלה של ההתיישבות היהודית לאחר כינונה של המדינה הפלשתינית. זו תדרוש מיד עם כינונה כישות ריבונית את פירוקם של היישובים מנשקם. זכות, שתעמוד לה מכוח המשפט הבינלאומי ואשר תזכה לתמיכה גורפת של כל המדינות החברות האו"ם.

¹ **הערת המערכת:** בטרם פרסומו של המסמך נעשה ניסיון לאמת את תקפותם של הנתונים וההערכות המופיעים לעיל. הפנייה נעשתה אל ארבעה גופים: **רשויות צה"ל, משרד הביטחון, מועצת ישי"ע, לשכת ראש הממשלה.** למעט מועצת ישי"ע, אשר דובר מטעמה ביטל את המסמך מכל וכל, לא טרחו הגופים האחרים להשיב על הפנייה. ניסיון לאמת את הנתונים באמצעות מקורות פרטיים (בעיקר קציני צה"ל המשרתים באזור) העלה הערכות שונות, הנעות בין הכחשה חלקית, אישור והצגת תמונה חמורה בהרבה.

² **מרדכי סונו** עסק במחקר וניתוח צבאיים-פוליטיים במסגרת עבודתו בוועדת החוץ והביטחון של הסנאט בווינגטון. מזה כמה שנים שהכותב מתמסר לבחינת הכנותיה של הרשות הפלשתינית לקראת מלחמתה ביישובים בישי"ע.

גורל ההתיישבות בישי"ע עם הכרזת המדינה הפלשתינית

מבוא

עם הכרזת המדינה הפלשתינית, הצפויה ב-13 בספטמבר שנה זו, יחול שינוי יסודי במעמדה של מדינת ישראל. לשינוי זה תהיה השפעה מכרעת על גורלם של המתיישבים בישי"ע. שתיקת ממשלת ברק בנידון מקורה בחוסר אונים להתמודד עם המצב, ומכאן כוונת הזדון להוליך שולל את המתיישבים, מטעמים שיובהרו להלן.

שתיקת האופוזיציה נובעת בחלקה מחוסר הבנת המצב לאשורו ובחלקה מהשלמה עם המציאות ומקבלת הדין. הססנות מועצת ישי"ע, הנובעת אף היא מחוסר הבנת המצב, מקורה במבוכה פנימית, ברצון למזער את הנזק ובניסיון למנוע פניקה בקרב הציבור.

היחיד האומר את האמת ומדבר בגלוי הוא ערפאת, המכריז חדשות לבקרים על "גירוש כל המתנחלים-הפושעים מארצנו" (לאחרונה בכנס הפת"ח בעזה. ראה, דיווח בטלוויזיה של הרשות מיום ה-18 ביוני 2000).

ראינו אפוא לחובה, במרכז אריאל למחקרי מדיניות, להציג בפני ציבור המתיישבים את האופציות הצפויות לו עם כינון המדינה הפלשתינית, בכל חומרתן. עם זאת, נמנענו מתסריטים מזרי אימה שמפיצים ראשי הפת"ח ומקורבי ערפאת בדבר חורבן ה"התנחלויות" וכו', אם כי אין להוציא מכלל אפשרות מעשי טבח נרחבים, כעולה מיעדי יחידות הקומנדו ואופי ההתחמשות של הרשות הפלשתינית כבר עתה. בנייר זה העדפנו ניתוח העולה בקנה אחד עם ההתפתחות המדינית, כפי שזו מתבקשת מכינונה בתוך זמן קצר, של ישות ריבונית פלשתינית.

במסמך שלהלן תוצג תחזית הנסמכת על ניתוח המצב המדיני בו נמצאת ישראל. יש אפוא לזכור שגם אם ייחתם מסמך זה או אחר, בין ישראל לפלשתינים, ערכה של החתימה הערבית, אם אין לה גיבוי של אכיפה מצדה של ישראל, ערכה כקליפת השום. הערבים הפרו ומפרים מדי יום ביומו את מרבית הסעיפים שבהסכמי אוסלו, אולם ישראל מקבלת שלב אחר שלב את תביעותיהם. על מנת להאיץ את תהליך הכניעה הישראלית משתמשים הערבים באיומי מלחמה או במעשי טרור. השאלה האם יש לישראל אמצעי אכיפה לביצוע ההסכם, היא סוגיה משנית לענייננו. העובדה בעינה עומדת, שישראל מבליגה נוכח ההפרות ערביות החוזרות ונשנות בלי כל תגובה אפקטיבית. הנה כי כן, יש להיזהר ממלכודת ההסכמים המשרתת את משאלות הלב וההונאה העצמית. יש לזכור את הקביעה של שמעון פרס: "מספר ההסכמים במזרח התיכון שהופרו על ידי הערבים אינו נופל ממספר ההסכמים שכובדו".

גורל ההתיישבות על-פי הסכמי אוסלו

גורלם של חבלי ישי"ע נחרץ ב"הסכמי אוסלו" המגדירים את התחולה הגיאוגרפית של הישות הפלשתינית בכל שטחי ישי"ע (ראה סעיף 4 של ההסכם).

• שני הצדדים רואים את הגדה המערבית ואת רצועת עזה כיחידה טריטוריאלית אחת, אשר שלמותה תישמר במהלך שלב הביניים.

בפירוט לסעיף בהמשך נכתב כי סוגיות ירושלים, ההתנחלויות ומחנות הצבא, יידונו ב"הסדר הסופי". אין צורך בחכמה יתרה על מנת להבין כי בכל "הסדר סופי" (מה שהערבים נוהגים לכנות "הפתרון הסופי") יהפכו היישובים לאיים בתוך רשות ערבית ריבונית.

על מנת להסיר ספק בנידון נכתב עוד בהסכם אוסלו שגבולות הישות הפלשתינית ייקבעו על-פי החלטת האו"ם 242. ממשלת ישראל קיבלה, למעשה, גם אם לא להלכה, את הפירוש הערבי להחלטה זו. כך עולה מן הנסיגה אל הגבול הבינלאומי עם מצרים, עם ירדן, והנכונות לסגת אף אל מעבר לקווי שביתת הנשק בגבול עם סוריה. תקדימים אלה ייושמו גם בגבולות עם המדינה הפלשתינית. זאת, לא רק משום שכך כתוב מפורשות בהסכמי אוסלו, אלא משום שאין לישראל רצון או יכולת מדינית להתמודד עם סיפוח שטחים בישי"ע. הקהילה הבינלאומית כולה תובעת

מישראל נסיגה אל גבולות ה-4 ביוני 1967, העולם הערבי באמצעות ערפאת מציג זאת כתנאי ומאיים במלחמה, חלק ניכר מן השמאל הישראלי הנמצא בשלטון תומך אף הוא בתביעה הערבית.

הנה כי כן, בשלב זה או אחר תמצא עצמה ישראל חזרה בגבולות של ערב מלחמת ששת הימים. הדיונים עם הרשות הפלשתינית בנידון אינם כי אם מסווה שקוף למגמה זו, שכל עיקרה להכשיר את הציבור לקראת "החלטות קשות וכואבות" (יצחק רבין). ואכן, מאז פתיחת הדיונים על הסכמי אוסלו, נמצאת ישראל בנסיגה מתמדת. מה שאך אמש הוצג כקו אדום, נפרץ למחרת, מה שאתמול נראה היה כאסון לאומי, מוצג בתוך זמן קצר של "הכשרת לבבות" למוסכמה כלל לאומית. וכך הלאה. בקעת הירדן, כקו הגנה ממזרח, אמורה היתה להישאר בכל תנאי בידי ישראל, בקעת הירדן הופקרה. ירושלים אמורה היתה להישאר בלתי מחולקת, אולם חלוקתה בפועל מתבצעת מדי יום, ובתוך זמן קצר תקבל החלוקה גושפנקא רשמית. רמת הגולן, תחילה בשלמותה, לאחר מכן בחלקה ולבסוף רק מוצבי החרמון ("העיניים של המדינה") אמורים היו להישאר בידי ישראל בכל תנאי. אולם ממשלות ישראל הפקירו הכול, והדיון עתה הוא על הריבונות בחוף הצפון מזרחי של הכינרת.

תהליך זהה של כרסום מהיר חוזר על עצמו בחבלי יהודה ושומרון: הרי יו"ש אמורים היו להיות נכס אסטרטגי המגן על שפלת החוף, ועל כן להישאר בשליטת צה"ל בכל תנאי. רכס ההר נמסר מזמן לשליטה ערבית וכמוהו הופקר כביש חוצה שומרון, "כביש אסטרטגי מס' 1 בישראל" ועורק התחבורה עיקרי לשינוע צבא ואמצעי לחימה במקרה של מלחמה במזרח.

עם ההכרזה הצפויה על כינונה של מדינה פלשתינית ב-13 בספטמבר יחול שינוי בסיסי במעמדה של "הרשות הפלשתינית", וזו תעבור ממעמד הבלתי ברור והשנוי במחולקת של "רשות", למעמד המוגדר היטב במשפט הבינלאומי של ישות ריבונית. מאחר וההכרזה תכלול את כל השטחים עד הקו הירוק, ומאחר שהעולם כולו יכיר במדינה הפלשתינית על-פי גבולות אלה (כולל, קרוב לוודאי אף ממשלת ישראל), תימצא ישראל מפרה את המשפט הבינלאומי (אמנת ג'נבה הרביעית), שכן צבאה ואזרחיה החמושים יימצאו בשטח של מדינה ריבונית, מצב שאין הדעת סובלתו.

אמנם, הגדרת ריבונות מותנית בשליטה פיסית בשטח, וישראל, אשר צבאה יחזיק בחלקים משטחי המדינה הפלשתינית, תוכל לטעון כי בזכות עובדה זו הגדרת הריבונות הפלשתינית על ישי"ע אינה שלמה, אלא שטיעון פורמלי זה נעדר ערך, שכן לישראל לא יהיו אמצעים (ולא הרצון) לכפות טיעון זה ולהסתכן בסנקציות של הקהילה הבינלאומית, ובמלחמה עם העולם הערבי.

ההתיישבות ביש"ע ואמנת ז'נבה הרביעית

"אמנת ז'נבה הרביעית בנושא חוקי מלחמה" (The Fourth Geneva Convention on Rules of War) נתקבלה על ידי הקהילה הבינלאומית ב-1949, בתגובה לפשעי הנאצים במלחמת העולם השנייה. האמנה מפרטת שורה ארוכה של איסורים החלים על הכובש (עינויים, ענישה קולקטיבית, גירוש), אשר הפרתם מוגדרת כ"פשע נגד האנושות". אולם המעשה החמור ביותר – והוא תכלית קיומה של האמנה – אוסר על התוקפן הכובש ליישב את אוכלוסייתו בשטחים הכבושים. כידוע, יישבו הגרמנים שטחים רבים שכבשו באוכלוסייה גרמנית, במסגרת העיקרון הנאצי של "מרחב מחיה" (Lebensraum). על-פי אמנת ז'נבה הרביעית מדינה המפרה סעיף זה מוגדרת כ"מדינה פושעת" (Criminal State), והמתישבים מטעמה הם "פושעי מלחמה" (War Criminals), הצפויים לסנקציות מרחיקות לכת.

מאז 1997 תובעת מצרים (המובילה את מדינות ערב בנידון) להחיל על ישראל את אמנת ז'נבה הרביעית על מנת להגדירה כמדינה פושעת. ואכן, עצרת האו"ם קיבלה בנידון מספר החלטות אנטי-ישראליות. בפברואר 1999, בלחץ הנציג המצרי, קיבלה העצרת החלטה לקיום דיון מיוחד של "הוועדה לזכויות האדם של האו"ם", גוף הנהנה מיוקרה רבה ובו חברות 53 מדינות, בהפרותיה של האמנה על ידי ישראל.

ב-27.4.99, בישיבתה השנתית בז'נבה, קיבלה "הוועדה לזכויות האדם" החלטה הקוראת להגדרה עצמית של העם הפלשתיני על בסיס החלטת האו"ם 181 מנובמבר 1947 (גבולות החלוקה), ותובעת

מישראל (באיום של סנקציות) לכבד את החלטת האו"ם 194, מדצמבר 1948, בדבר זכות השיבה של פליטי 1948 לבתיהם.

למותר לציין שדה-לגיטימציה של ישראל, בגבולות ה-4 ביוני 1967, תתבצע בד בבד עם דרישה – קרוב לוודאי אולטימטיבית – להשבת פליטי 1948 לבתיהם בתוך הקו הירוק. כידוע, הסכימה ממשלת ברק כבר עתה, במסגרת "מחוות לפלשתינים", לקלוט חלק מן הפליטים (על בסיס הומניטרי של איחוד משפחות) בגבולות מדינת ישראל.

מעמדם של היישובים עם הכרזת המדינה הפלשתינית

כל זמן ששטחי יש"ע נהנו מן הספק, לגבי מעמדם במסגרת "תהליך השלום", נאחזה ישראל בטענה של העדר ריבונות, ואכן ישראל לא נדרשה חד-משמעית לסלק משטחים אלה את צבאה ואת אוכלוסייתה, שכן דרישה כזאת יכולה היתה לבוא רק מטעם ישות ריבונית. וכזאת צפויה להיות המדינה הפלשתינית החל מ-13.9.00.

התביעה מצד ממשלת המדינה הפלשתינית לישראל לסלק את צבאה ואת אזרחיה משטחה הריבונית תהיה אולטימטיבית, שכן זו תהיה מעוגנת במשפט הבינלאומי ותזכה בתמיכה גורפת של הקהילה הבינלאומית. יתרה מזו, כחברה בליגה הערבית, תזכה המדינה הפלשתינית מגיבוי אוטומטי של כל 21 מדינות הליגה עם מצרים בראשה, החתומות על הסכם לשיתוף פעולה צבאי נגד ישראל (יש לזכור שמצרים בקמפ דייוויד לא הסתלקה מברית ההגנה של מדינות הליגה, ההופך את ההסכם עם ישראל למילה ריקה, שכן תוקפה של הברית עולה על ההסכם עם ישראל).

אין כל ספק שתחת לחץ בינלאומי כבד מזה, ואיום במלחמה מזה, אשר ילווה, כפי שראשי הרשות הפלשתינית מצהירים חדשות לבקרים, ב"התקוממות מזוינת" (קרי, ניסיונות למעשי טבח נרחבים של הצבא הפלשתיני), תמהר ישראל לסלק את צבאה מחבלי יש"ע. אולם, בעוד נטישה חפוזה של צה"ל על-פי התקדים של שכס (1995) ולבנון (2000) ניתנת לביצוע בהתראה קצרה, לא כך המצב לגבי 200,000 מתיישבים.

לאחר גירושו של צה"ל יופקרו היישובים לשלטונו של ערפאת. מבין שורה של תסריטים, הכוללת מעשי טבח והחרבת יישובים מבודדים, נבחר כאן את שתי האופציות הפחות חמורות, וזאת משום שהן נהנות מגיבוי המשפט הבינלאומי כמצוין לעיל.

א. פירוק הנשק מיישובים ומפרטים.

כלל לא יעלה על הדעת כי אזרחים חמושים של מדינה זרה, המוגדרים ממילא כ"פושעי מלחמה", וראה הפרת אמנת ז'נבה הרביעית לעיל, יימצאו בשטחה של ישות ריבונית אחרת. מכאן, שאיסוף הנשק, הן מנשקיות היישובים והן מפרטים, יהיה מעשה חוקי למהדרין, וכך ייעשה. במצב זה יהיו היישובים חסרי יכולת התגוננות, נתונים לחסדי רשויות השלטון של המדינה הפלשתינית.

ב. ניתוק תשתיות

כל התשתיות, לבד מטלפון סלולרי (וגם תקשורת סלולרית ניתן לחסום), כולל מים, ביוב, חשמל וכבישי גישה, יהיו בשטחה ובשלטונה של המדינה הפלשתינית, וינותקו (באופן קבוע או לסירוגין) על מנת להאיץ בתושבים להסתלק. למותר לציין סוגיות משנה, כגון אספקת מזון, הסעות לבתי ספר, קופ"ח, שירותי אמבולנס וכו'.

יש לחזור ולציין כי כל זמן שלא ייערכו מעשי טבח בקנה מידה מקיף, מעמדם הבלתי חוקי של היישובים והגדרת תושביהם כ"פושעי מלחמה" יצדיק את ניתוק התשתיות כסנקציה המוטלת על מפירי חוק. עובדה זו תשמש לממשלת ישראל (כל ממשלה) עילה נוחה להצדיק את חוסר התערבותה למען אזרחיה. אולם, במקרה הנידון, תעמוד בפני ישראל שאלה נוספת, והיא: האמנם תוכל ישראל לערב את צה"ל להגנה על אזרחיה הלכודים במדינה פלשתינית?

התערבות צה"ל – האם אפשרית?

התערבות צבאית מצדה של ישראל, קרי: פלישה צבאית אל מדינה ריבונית, פירושה הכרזת מלחמה. מאחר ושלב זה תיהנה המדינה הפלשתינית מגיבוי צבאי של מדינות הליגה עם מצרים וסוריה בראשן, פירושו של דבר מלחמה רבתי. בנחיתות במאזן הצבאי בו נתונה ישראל מול אויביה, ובהתחשב בתנאים הגיאוגרפיים-אסטרטגיים, כלל אין להעלות על הדעת שישראל תסתכן סיכון קיומי למען "מתנחלים".

תשלום פיצויים

עלות הנסיגה האזרחית והצבאית מרמת הגולן הוערכה בסכומים הנעים בין 30 ועד 58 מיליארדי דולרים. מתוך זה הסעיף האזרחי, כלומר פינוי 17 אלף המתיישבים הוערך בסכום של 15 עד 17 מיליארד דולר. מאחר וסכומים אלה, המגיעים למחצית התוצר הלאומי של ישראל, הם מעל ומעבר לכוחה, ביקש אותם שר האוצר, ביגה שוחט, מהממשל האמריקני. אולם, לא הנשיא מחליט על סכומי עתק מסדר גודל זה, כי אם הקונגרס. הניסיון להציגם בפני הקונגרס בווינגטון לא זו בלבד שנדחה על הסף, אלא שעורר זעם רב על החוצפה הישראלית (חלק ניכר של חברי הקונגרס והסנאט רואה בנכונותה של ישראל למסור את רמת הגולן לדמשק, ואת חבלי ישי"ע לערפאת מעשה של טירוף דעת, אם לא גרוע מזה). הנה כי כן, אין כל גורם חיצוני המוכן לממן את ירידת ישראל מהגולן, קל וחומר את פינוי האוכלוסייה מישי"ע העולה 12 מונים על אוכלוסיית הגולן. שני הסכומים הנדרשים לפיצוי אוכלוסייה של 200,000 איש ומעלה עולים בהרבה על התוצר הלאומי השנתי של ישראל. תשלום פיצויים אף בחלק מסכום זה יחולל משבר כלכלי, חמור לאין שיעור מזה שהתחולל בראשית שנות ה-80 (שהביא לאינפלציה של מאות אחוזים) עם פינוי סיני, אבדן הנפט, בניית שדות תעופה חלופיים ותשלום הפיצויים למפוני סיני.

פיצוי כספי לפליטי 1948 תמורת ה"התנחלויות"

אחד הנושאים הנידונים מזה מספר שנים בין "מחנה השלום" הישראלי, ולאחרונה בין ממשלת ברק לבין הרשות הפלשתינית הוא סוגיית הפיצויים הכספיים לפליטים הערביים ממלחמת העצמאות ב-1948. הצפתה של מדינת ישראל במיליוני פליטים, כמתחייב מהחלטת האו"ם 194, התובעת מישראל להשיב את הפליטים לבתיהם, תביא לקצה של מדינת היהודים. אחת החלופות הנשקלות היא תשלום פיצויים. האופן הזול ביותר מבחינה כלכלית הוא למסור לממשלת פלשתינ את ההתנחלויות. הערכה שנעשתה בנידון קובעת כי תשתית היישובים על בתיהם מסוגלת לקלוט כחצי מיליון פליטים. בדרך זו (אשר קרוב לוודאי תזכה לכינוי של "מחווה הומניטרית" מצד ישראל לפלשתינים) מקווה ישראל להסיר מעל ראשה את האיום של יישום החלטת האו"ם 194. העובדה שתקווה זו היא חסרת שחר, וכי היא תביא להסלמה בדרישות הערבים, כפי שמוכיח הניסיון, היא משנית לענייננו. כך או אחרת, הסוגיה תוצג לציבור על ידי ממשלת ישראל כהישג היסטורי של תיקון עוולות העבר לקראת הפיוס המיוחל עם העולם הערבי.

הפקרת ההתיישבות בישי"ע – כורח המציאות

הפקרת האוכלוסייה בישי"ע, בנוסף על היותה אילוף מדיני שישראל ניצבת מולו חסרת אונים, היא אפוא כורח כלכלי. אל שני רכיבים אלה יש להוסיף את הדה-לגיטימציה של ה"מתנחלים", המחבלים בתהליך השלום".

העובדות הנ"ל מסבירות את חוסר המעש של ממשלת ישראל בסוגיית מתיישיבי ישי"ע. מזה שנה וחצי שערפאת מכריז על כוונתו להקים מדינה שתשתרע עד הקו הירוק. תחילה נקבע המועד למאי 2000, אולם נדחה, ועתה המועד האחרון הוא ככל הנראה ה-13 בספטמבר. בפרק זמן זה היתה יכולה ממשלת ישראל, זו של ברק וזו של נתניהו, להוציא מן הכוח אל הפועל את תכנית "גושי ההתיישבות", אשר לגביה קיימת כביכול הסכמה לאומית, על ידי סיפוח שטחים לישראל. לצורך ענייננו, בגוש עציון או במרובע הטריטוריאלי: קרני שומרון – קדומים – אריאל – שערי תקוה.

שטח של 400 קמ"ר לערך בו יש רוב יהודי, המגן על הבטן הרכה של יישובי גוש דן, עליו לא חדלו כל ממשלות ישראל להצהיר כעל מינימום הנדרש על מנת להתגבר על "המותניים הצרות" של המדינה וכו'. אולם, לא זו בלבד שדבר לא נעשה בנידון, אלא שגם אם עדיין לא להלכה, הרי שלמעשה נמסר השטח (למעט מחנות צה"ל ושטחי היישובים) לריבונות פלשתינית, והגדרתו כשטח C היא הונאה גלויה לעין.

מאחר שממשלת ברק וקודמתה היו והינן מודעות היטב לנכונותן לסגת אל הקו הירוק, היה בידן די זמן על מנת להתמודד עם נושא הפיצויים. אולם, מטעמים שצוינו לעיל, לא נעשה דבר. חוסר המעש שירת היטב את הונאת ציבור המתיישבים: הוא נטע בלב תושבי יש"ע אמונה שלא יגורשו, וכיוון שכך לא עלה על דעתם להתארגן לדרישת פיצויים.

עתה, אם תקום התארגנות של הרגע האחרון, יוצגו סכומי העתק על ידי הממשלה כמירשם לקריסת המשק. באופן זה יוצגו התושבים בפני הציבור בישראל כחבורה של רודפי בצע המבקשת להתעשר על חשבון השלום. מסע ההסתה, שכבר החל בעיתונות, נועד להסיט את דעת הציבור ממצוקתם הקיומית של המתיישבים אל עבר "התארגנות הימין הקיצוני", "המתנחלים המטורפים", "המחותרת" וכו'. פרובוקטורים דוגמת אבישי רביב וארגונים דוגמת "איל", קרוב לוודאי שכבר הושטלו בהוראת לשכת ראש הממשלה. אלא שהפעם, בניגוד לשנת 1995, יביא התקדים של רצח רבין לחוסר אונים מצד ציבור המתיישבים, מזה, והתנערות הציבור וכן הדרג הפוליטי הקרוב כביכול להתיישבות, מזה.

האמנם תמיכה פוליטית מן ה"מחנה הלאומי"?

אחת האשליות שקנו להן לאחרונה אחיזה בקרב ציבור המתיישבים היא, כי "המחנה הלאומי" בכנסת ניצב לצדם. ההגדרה "המחנה הלאומי" חלה בדרך כלל על הליכוד, המפד"ל ועל האיחוד הלאומי. מאחר וכוחו הפרלמנטרי של האיחוד הלאומי (כולל ישראל ביתנו) הינו שולי, נותרו שתי האחרות. מפד"ל כחברה בקואליציה העניקה גיבוי למהלכי ממשלת ברק, מכאן שאחריותה לחורבן, חלילה, של ההתיישבות בישי"ע לא זו בלבד שאינה נופלת מזו של ישראל אחת או מרצ, אלא עולה עליהן בבירור.

כל ציפיה לאחריות לאומית מן הליכוד היא הונאה עצמית. היתה זו ממשלת בגין שחוללה את התקדים ההיסטורי בתולדות הציונות של חורבן התיישבות יהודית. היה זה אריאל שרון, ראש הליכוד דהיום, שהחריב במו ידיו את יישובי סיני; היה זה יצחק שמיר שהוליך את ישראל לוועידת מדריד אשר סללה את הדרך אל הסכמי אוסלו; היה זה בנימין נתניהו שבהסכמי וואי העניק רצף טריטוריאלי למדינה הפלשתינית (מעשה שיצחק רבין נזהר מלעשותו). כמו לא די בכל אלה, הליכוד היום הוא גוף מפורר, מפורד וחסר אונים, וכל ניסיון לסמוך על משענת קנה רצוף זו, איננו כי אם משאלת לב.

מועצת יש"ע

מועצת יש"ע היא גוף המורכב מקבוצת אנשים מצוינת, מסורה, בעלת זכויות היסטוריות, ויותר מכל, הגונה ברמה אישית. זאת בניגוד מובהק לשחיתות הפושה ברמה הביורוקרטית במוסדות המוניציפליים והפוליטיים בישראל.

עם זאת, נעדרת קבוצה זו תכונות של מנהיגות מדינית, קל וחומר סמכות רוחנית או רעיונית. תפיסתה המדינית מוגבלת, והיא נעדרת בסיס נתונים, מחקר והערכה אסטרטגית ארוכת טווח. התנאי הבסיסי לדיון אובייקטיבי ממנה והלאה בשל אינטרסים פרטיקולריים ותלות מוחלטת בתקציבי ממשלה.

הנה כי כן, אם בימים כתיקונם זהו גוף יעיל שעיקר כוחו בבנייה ובהרחבה של היישובים, הרי בימים של מצוקה קיומית, כאשר רכושם, שלומם וחייהם של תושבי יש"ע נתון בסימן שאלה, נחשפת חולשתם הטרגית של חברי המועצה.

מזה שבע שנים לפחות, מאז חתימת הסכמי אוסלו, ברור וצפוי גורלה של ההתיישבות בישי"ע. אילו ניחן גוף זה בסגולה של מנהיגות, היה דואג בעוד מועד להתארגנות של התושבים לקראת הבאות. למותר לציין שאוכלוסייה בת עשרות אלפים, המאוחדת באיום קיומי על רכוש וחייה, היא מנוף רב עוצמה לפעילות. אולם דבר לא נעשה. חוסר המעש נטע בלבו של הפרט אשליה של "עסקים כרגיל". מניעת אינפורמציה, אף שבוודאי שלא היתה בה כוונת זדון, כמוה כהולכת שולל. ואם היום חי ציבור המתיישבים הגדול בישי"ע בגן-עדן של שוטים, האחריות לכך היא בראש ובראשונה על מועצת ישי"ע.

סיכום:

סביר להניח שקורא מסמך זה יפקפק בטיעון, לפיו מהלך כה קריטי העלול להביא לטרגדיה אישית של 200 אלף נפש, לטיהור אתני, לחורבן כלכלי של עשרות אלפי בתי אב ולסיכון נפשות, עובר לסדר היום של ממשלת ישראל מבלי שיוצעו לו פתרונות.

אכן, מי שאיננו מכיר את תהליך קבלת ההחלטות בממשלות ישראל עלול להיות מופתע. אולם מן הראוי לזכור, שהכניעה המדינית הקרויה "תהליך השלום" נערכת כולה ללא כל הכנה מוקדמת וללא תכנון ארוך טווח. כל כולו שליפה מן המותר, המתחוללת תוך כדי קריסת קווים אדומים זה אחר זה, הפקרה של נכסי לאום, אודבדן מאחזים אסטרטגיים, מסירת מקורות המים, נטישה של בעלי ברית וחתימה על הסכמים עם ארגון טרור, שאינו חדל מלהצהיר השכם והערב שכוונתו להחריב את מדינת היהודים.

מה לעשות ?

מרכז אריאל למחקרי מדיניות, כשמו כן הוא. תפקידו לחקור, לגבש מסדי נתונים, לנתח ולהציג את ממצאיו לציבור ולמקבלי החלטות. את הפעילות בשטח צריכים לבצע גופים האמונים על כך, שזה תפקידם ומומחיותם.

עם זאת, כפי שנאמר לעיל, גופים אלה, החל בממשלת ישראל, עבור בפיקוד צה"ל וכלה במועצת ישי"ע אינם עושים דבר, או כמעט דבר. על תושבי ישי"ע לדעת ולהפנים את העובדה, שגורלו, גורל בני משפחתו ורכושו עומדים להימסר לגרוע שבאויבי ישראל. ואין זה משנה אם מזדון, מכסילות, מחוסר אונים או מן השילוב של השלושה. בכל מקרה גורלם של תושבי ישי"ע כציבור, וגורלו של כל פרט ופרט בתוכו, נתון בידי בלבד.

על החתום

פרופ' עזרה זהר, אריה סתיו, משה שמיר, ד"ר מרטין שרמן

הנייר נכתב על דעת החתומים בלבד ואיננו מביע בהכרח את דעתם של כל חברי מרכז אריאל למחקרי מדיניות.

ילדות בנות 8 מתאמנות בפירוק והרכבה של קלשניקוב.

האינדוקטרינציה של הילדים ברשות הפלשתינית זהה כללית לזו של ה"היטלר יוגנד". מילות ההמנון של "אשבל", תנועת הנוער של הפתח, כוללות את המשפט "הזהרו לכם הו, ציונים, שתיית דם יהודי הוא מנהגנו". קרי: וריאציה על מלות ההורסט ווסל, ההימנון הנאצי: כאשר דם היהודים יותז מן הסכין..."

דו"ח: השלמת ממשלת ישראל עם הכנות הרשות הפלשתינית ל"מכה ראשונה" * בישיע

**מכה ראשונה: מתקפת פתע אשר הקורבן אינו מסוגל להגיב עליה במתקפת-נגד, מפני שהתוקף השמיד או שיתק את יכולת תגובתו.*

פתיחה:

המחבר התמקד בגיבוש הערכה בלתי-תלויה של היכולת הצבאית של הרשות הפלשתינית בישיע. במהלך בדיקה זו החלו להופיע דו"חות, לפיהם צבא הרש"פ משלים את תהליך רכישת ציוד, הקמת יחידות ואימונם לקראת ביצוע מכה לילית נגד היישובים.

שלושת מקורות המידע העיקריים, המצביעים על אפשרות המכה הראשונה, הם כלהלן:

[א] דיווחיהם של עדי ראיה, חברים ברשת תושבי ישיע המוטרדים משיקולי ביטחון;

[ב] תדריכים, הודעות ודליפות מאנשי צה"ל, מועצת ישיע ולשכת ראש הממשלה, הדנים בדיווחים על קיום היכולת לבצע "מכה ראשונה";

[ג] הערכה עצמאית של מומחה צבאי אורח, הבקי בסוגיית "מכה ראשונה".

הערכות המעידות על פוטנציאל ל"מכה ראשונה" כוללים את ההנחה לפיה נמצאים בידי הרשות הפלשתינית 122 כלי רכב משוריינים (הנתון נכון למאי 1999).

אימונים חוזרים ונשנים של מתקפות לילה בסביבת היישובים, וכן איסוף מודיעין מפועלי-יום ערביים העובדים ביישובים.

ניתוח פעילותם המבצעית של מספר כלי-הרכב המשוריינים מצביע על היכולת לבצע מכה לילית ראשונה נגד 40 יישובים קטנים ומבודדים בעת ובעונה אחת.

BRDM2 הנושא את סמל הרשות הפלשתינית:
צה"ל ממשיך להכחיש את קיומם של משוריינים אלה ברמאללה

* הנתונים כפי שמופיעים במאמר זה עודכנו במאי 1999.

מהצהרותיו ומפעולותיו של צה"ל ניתן ללמוד על נכונות רשמית לפינוי "הומניטרי", כתוצאה מ"סיכון קיומי", של שלושים עד ארבעים יישובים נוספים זמן קצר לאחר מכה ערבית ראשונה. בדרך זו ניתן, במהלומה אחת, להסיר מעל המפה מחצית מהיישובים בישי"ע.

[1] אימון מליציות ערביות ביו"ש

אירועים ופעולות של הרשות הפלשתינית בעת האחרונה:

החל משלהי שנת 1997 נפוץ ירי-לילה סביב יישובים מרוחקים. בשלב מאוחר יותר, בחודשים יולי-ספטמבר 1998, אירע ירי גם בשעות היום. באוקטובר אותה שנה הצטמצם שוב הירי לשעות הלילה בלבד.

פקידים בכירים ברשות הפלשתינית הודיעו כי "הצלחנו לספק אימונים צבאיים לאלפים..." כצורך מתקפה נגד יישובים.¹

הערות וניתוח של ירי מצד הרשות הפלשתינית ע"י יועץ צבאי אורח:

בחודשים נובמבר ודצמבר, 1998, בחן יועץ צבאי אורח את מטחי הירי בישי"ע. ניתוח הירי הדגים מטח אש ראשוני של נק"ל ממספר כלים, ולאחריו עשר דקות של ירי ספורדי. לדברי המומחה, מתאים דגם זה לירי המתרחש בדרך כלל באימונים למתקפת-לילה על יעד, כשלאחריה כעשר דקות של ירי ספורדי – כפרק הזמן של כיבוש היעד עצמו. עם זאת, יש לזכור שקולות הירי הם השלב הסופי של המתקפה, לאחר שלב הזחילה וההתקרבות השקטה אל היעד בחיפוי החשכה.

הערות וניתוח אימוני הרשות הפלשתינית ע"י סא"ל בן-דוד (6.12.98)*:

הפלישה לאריאל אתמול, בשבת, בגיבוי הרשות הפלשתינית, היא ללא ספק חלק מתכנית כוללת של פגיעה ביישובים, הפעם כתרזיל "על יבש". אין לי ספק שהדברים ידועים לך [שר הבטחון דאז, יצחק מרדכי] ולצה"ל. כוחות "המשטרה" שלהם (זה השם שעדיין מתעקשים לקרוא לצבא הפלשתיני) כוללים כמה אוגדות, ובתוכם מספר גדודים המתאמנים בכיבוש יישובים בישי"ע.

דו"ח ממקור באמ"ן באזור שכס:

"שלוש חטיבות ערביות בנות 2,000 איש כ"א (6,000 חיילים) אומנו לפתוח בהתקפות על שלושה יישובים באזור שכס" (המקור: מפגש בין ראש השב"כ עמי אילון עם חברי ועד הביטחון של היישוב איתמר).

חשיבות:

מתקפה מתואמת, בלילה ולפנות בוקר, תציג לפני תושבי ישי"ע עובדה מוגמרת של ארבעים יישובים כבושים עד זריחת החמה.

* ראה מכתבו של סא"ל בן-דוד בנספח מס' 3 להלן.

תגובה רשמית:

כאשר דווח מהיישובים על תפוצה נרחבת של אש מכלי הנשק של הרשות הפלשתינית, לפי אותו דגם, טען צה"ל שמודבר ב"חתונות" ערביות...

[2] כוחות קומנדו ערביים תפסו את עמדותיהם**פעולות ואירועים אחרונים מצד הרשות הפלשתינית:**

בשלב זה (מאי 1999) קיים אישור לקיומו של כוח קומנדו ערבי בן 300 איש בשכם, וכוח קומנדו נוסף במפקדתו של ערפאת בעזה. נוסף על כך, דווח על יחידת קומנדו (כוח 17) שבסיסה בחברון. גם ממקומות אחרים ישנן ידיעות על התארגנויות של יחידות קומנדו.

חשיבות:

יחידות הקומנדו הקיימות נועדו לשמש חוד-חנית בלבד להובלת מיליציות חמושות של הרשות הפלשתינית, המאומנות פחות אך מונות אלפי איש בכל מקום, להתקפת פתע על היישובים.

ניתוח פעולות בעבר:

בטרם פלישת הצבא הסובייטי הגלוי ננקטה בחשאי, במסגרת המכה המקדימה של הסובייטים על פראג (1968), קבול (1979), ווילנה (1991), פריצה מהירה של אנשי קומנדו סובייטיים אל תוך מגדל הפיקוח של נמל התעופה הראשי ב-11 בלילה והשתלטות עליו, כדי לפתוח את הדרך בפני בואם של חיילים ונחיתתם של מטוסי תובלה הנושאים אנשי קומנדו נוספים.

בכל שלושת המקרים, במבצע הקומנדו הסובייטי, נכללה תפיסת המנהיגות הבכירה וחסולה המהיר של מערכת התקשורת. פגיעה זו במרכז העצבים באה לשתק מיידית את המבנה הצבאי של הנתקף.

הפתי"ח, בפיקודו של ערפאת, שאומן במשך שנים בדוקטרינה הסובייטית של מהלומה ראשונה בכיבוש יעדים צבאיים ואזרחיים, מתכוון ליישם דוקטרינה זו בשטחי יש"ע. קיימת עדות שנערך איסוף מודיעיני בשטחי היישובים באמצעות אלפי הפועלים העובדים בהתנחלויות (וראה בנידון פרק [4], להלן, הדרך בכוחות העבודה הערביים).

ניתוח דו"חות אמ"ן מצביע על דרך השתלבותן של יחידות הקומנדו של הרשות עם המיליציות שלהן. כל אחת משלוש הפלוגות מגדוד הקומנדו בשכם יכולה להוביל את שלב הפתיחה של הפריצה, את חיסולם של השי"ג והשומרים, מערכת התקשורת, האזעקה ומחסן הנשק של היישוב, וכן חיסול מהיר או לקיחה בשבי של אישי מפתח. חלקה של המיליציה יהיה בטיפול בשאר האוכלוסייה.

תגובה רשמית:

תוך ניצול מידע, שסיפק להם מחבר מסמך זה, נפגשו בשלהי נובמבר 1998 תושבי יישוב ליד שכם עם אל"מ יהודה שקד, מפקד צה"ל באזור שומרון. הנושא לדיון היה קיומן של יחידות קומנדו ונגמ"שים ברשות הפלשתינית. המפקד הצבאי, שלא ציפה שיהיה עליו להתמודד, במסגרת מפגש עם התושבים עם שאלות קשות המבוססות על מידע מוצק, ניסה להיחלץ בלי להודות ממש בקיומו של האיום ("אבל הרכבים מסוג BTR-152 הם בסך-הכל משאיות... כן, ישנן בידי הרשות, אבל לא כאן, במקום אחר..."). במקום להשיב ישירות בעניין 300 אנשי הקומנדו שבשכם, העדיף האל"מ לנסות ולברר את מקור הדלפת המידע. בסופו של דבר, גם בגמגומיו של שקד שנאמרו

בחצי פה, הודה הקצין בקיומה של יחידת הקומנדו בת 300 חייל. המסר שהועבר אל תושבי אותו יישוב היה, שצה"ל מסתיר בכוונה תחילה מידע שהוא לגביהם שאלה של חיים ומוות.

[3] כלי-רכב משוריינים שבידי הרשות הפלשתינית

אירועים ופעולות אחרונים מצד הרשות הפלשתינית:

לאחרונה רכשה הרשות 42 מערכות BRDM2, 50 נגמ"שים מסוג BTR-152 ו-30 משאיות להובלת כלי רכב משוריינים.

25 רכבי BTR-152, הנושאים מקלעי 12.7 מ"מ, הגיעו ממצרים לרשות הפלשתינית בשנת 1996, ו-25 נוספים הגיעו, לפי הדיווח, במהלך שנת 1997.

חשיבות:

כיון שצה"ל מגביל את מערך ההתגוננות של היישובים לנשק קל, תמחץ העדיפות ויכולת התקיפה של כלי השריון של הרשות הפלשתינית את יכולת ההתגוננות של היישובים. לשין גימלים של צה"ל העומדים בשער, קל וחומר ביישובים בהם השמירה היא פרטית, אין כלים לעצור שריון כלשהו. השערים הסטנדרטיים שבחלק מן היישובים יקרוסו מיד בפריצה, ובמרבית היישובים הנעדרים אף "מכשול" זה – כל מה שמפריד בין התוקף ליישוב הוא מוט מתכת עולה ויורד, הפריצה תהיה חלקה.

• להסבר מפורט יותר של פגיעות היישובים בפני נגמ"שים ערביים, ראה נספח: רכבים משוריינים ערביים בישי"ע: האיום.

ניתוח:

כוח המשוריינים של הרשות הפלשתינית לא נועד להתעמת עם צה"ל. אבל, במסגרת מתקפת "מכה ראשונה" על היישובים אי אפשר יהיה לבלום אותו. על-כן, סביר להניח, זוהי מטרתו.

אעפ"י שאפשר לבצע התקפת פתע ופריצה ליישובים באמצעות כוחות קומנדו או אפילו באמצעות כוחות פחות מאומנים, כפי שנלמד מן המקרים שהתרחשו באריאל² ובעפרה³, לכלי רכב משוריינים קיימת יכולת ביצוע מהירה ובמרב המגננה, דבר הנבצר מכוחות רגליים.

תגובות רשמיות:

התגובה הרשמית המשמעותית ביותר היא סירובו של צה"ל לספק נשק נ"ט לשם התגוננות היישובים. עד כמה שידוע לנו, לא סופק אף כלי נ"ט למגני היישובים או ליחידה מיחידות שומרי שערי היישובים מטעם צה"ל.

ב-9 לדצמבר 1998 התקשר מחבר שורות אלה אל מועצת ישי"ע וביקש את הערכתה לגבי האיום הגלום בכלי הרכב המשוריינים של הרשות הפלשתינית. במועצת ישי"ע טענו שלא ידוע להם דבר על משוריינים פלשתיניים, והפנו את המחבר אל מר מיכאל פרוינד בלשכת ראש הממשלה דאז, מר בנימין נתניהו, אשר, לפי מועצת ישי"ע, הוא איש קשר בין לשכת רה"מ לבין מועצת ישי"ע בנושאי ביטחון. גם מר פרוינד טען, שאינו יודע דבר על רכבים משוריינים שבידי הרשות הפלשתינית, והיה מוכן לשוחח רק על המספר הבלתי-חוקי של חיילי הרשות.

אעפ"י שהסכמי אוסלו מתירים לרשות הפלשתינית להחזיק ב-42 כלי רכב מסוג BRDM2, הן מועצת ישי"ע והן לשכת ראש הממשלה לא היו מוכנות לאשר את דבר קיומם.⁴ נראה, ששני הגופים הללו שאפו להסתיר מידע על כלי רכב משוריינים שבידי הרשות הפלשתינית. אלא אם כן הם היו

מנותקים עד כדי כך מן המציאות, שלא ידעו כלל על 42 הרכבים המשוריינים הקלים המאושרים במסגרת אוסלו.⁵

תגובת צה"ל על הדיווח ב"מעריב" בדבר הרכבים המשוריינים:

כעבור כעשרה ימים חשף מעריב (18.12.98) את דבר הכוחות המשוריינים של הרשות הפלשתינית. דובר צה"ל ניסה למעט בחשיבותם של אחדים מכלי הרכב שזוהו במאמר, והכחיש את קיומם של אחרים. אך, דובר צה"ל כלל לא התייחס לאיום המשוריין החמור ביותר, והוא רכבי BTR-152. עם זאת, לפי מסמכי צה"ל הני"ל, ידע הצבא מאז 1996 על הימצאות רכבי BTR-152 שבידי הרשות.

הכחשות חוזרות של צה"ל בדבר קיומם של כלי-רכב משוריינים מסוג BRDM2 ברמאללה:

מעריב, מן התאריך הני"ל, מביא גם את דבריו של דובר צה"ל, שניסה להכחיש דו"ח שסיפר על כלי רכב מסוג BRDM2 ברמאללה: "ככל הידוע לנו, לפלשתינים יש 42 כלי רכב משוריינים מסוג BRDM, אשר כולם מוצבים בעזה".

באפריל 1999, ביקשו אנשי ביטחון מ"המועצה האזורית בנימין" להיפגש עם גורמי צבא לצורך דיון ביכולת "המכה הראשונה" של הערבים. מפקד כוחות צה"ל באזור, אל"מ גל הירש, מסר לאנשי "בנימין" שצה"ל מתכוון בדיוק לקראת מצב זה, אולם ליישובים באזור בנימין אין נשקפת שום סכנה, שהרי לרשות הפלשתינית אין כלי רכב משוריינים ברמאללה.

למרות נכונותם של מפקד צה"ל, בשיחתו עם מתיישבי חבל בנימין בשנת 1999 ועם דובר צה"ל בדצמבר 1998, להודות בקיומם של 42 רכבי BRDM2 רק בעזה, הרי כבר ב-1996 זיהו מסמכי צה"ל את דבר קיומם של שישה רכבי BRDM2 ברמאללה.

חשוב לציין, שבנובמבר 1998 במהלך הרצאה של אל"מ יוסי היימן, מפקד כוחות צה"ל הקודם באזור בנימין, הדגיש הקצין שהרשות הפלשתינית משלימה את תהליך העברת תשתית העצמה שלה מעזה לרמאללה, כיוון שערפאת ניסה לגבש שם את שליטתו על יסודות קיצוניים ערביים במקום. "לכן", סיכם היימן, "הופכת רמאללה יותר ויותר למוקד פעולות חבלה נגד יעדי ישראל באזור בנימין".

ההסבר שצה"ל נתן על אופי הצרכים של הרשות הפלשתינית בכלי רכב משוריינים עפ"י אוסלו הוא, שערפאת נזקק להם להגן על ממשלתו מפני יסודות קיצוניים ערביים.⁶ הסבר זה מאשר ביתר תוקף את האמינות של הדו"חות לקיומו של שריון פלשתיני ברמאללה – למרות הכחשות צה"ל.

ניתוח:

הכחשות צה"ל, החוזרות ונשנות בדבר רכבים ערביים משוריינים ביו"ש, כוונתן ככל הנראה לשכנע את תושבי האזורים הללו שהשריון הערבי יאיים רק על היישובים בחבל עזה. אולם הראיות, המצביעות על הכנות לקראת "מכה ראשונה" נגד יישובים ביו"ש, מתרבות והולכות. לכן, נראה כי ניסיונות צה"ל לשכנע יישובים מסוימים שעליהם לדאוג פחות, כיוון שהאיום ב"מכה הראשונה" מכון נגד יישובים אחרים, עלול להצביע על ניסיון לטעת באחדים מהם תקוות שווא.

[4] פועלים ערביים ביישובים במבצעי ביון לקראת "מכת פתע" ראשונה

פעולות ואירועים אחרונים מצד הרשות הפלשתינית:

בתיקים שב"אורינט האוס" ובמקומות נוספים ישנו מידע טופוגרפי, לוגיסטי, צבאי ודמוגרפי הנוגע לכל יישוב ביש"ע.⁷ פועלים ערביים, העובדים ביישובים, ערכו תצפיות ורשמו פרטים על בתיים של בעלי נשק ושל מנהיגים פוטנציאליים בכל יישוב. יש להניח כי דו"חות אלה אף הם

מצטרפים לתיקים שב"אוריינט האוס", והם ישמשו בוודאי כמסמכי מפתח בידיהם של אנשי הקומנדו הערביים שיהוו את חוד החנית של המתקפה.

נוהלי איסוף הידיעות המודיעיניות הללו יספקו לאנשי הקומנדו הערביים את המידע הדרוש להם על מנת לשתק את מערכי ההגנה של היישובים, תוך דקות לאחר שיפרצו את השערים.

תפקידם האפשרי של הפועלים הערביים במתקפת יום:

בכמה מן היישובים נאסרה עבודה של פועלים ערבים. אולם, זהו מיעוט בלבד. רוב היישובים מאפשרים עבודה של ערבים במשך היום. ביישובים קטנים ומרוחקים, מרבית הגברים הנושאים נשק נמצאים בעבודתם, והאוכלוסייה היהודית של היישובים בשעות היום היא של נשים וילדים. לנותרים ביישובים, במהלך היום, רק למעטים יש נשק, פרט לשומרים מטעם צה"ל הניצבים בשער והחמושים ברובי M-16. בשל נוהלי הביטחון הפגומים של עמדת הש"ג והיקפו של היישוב, אשר גדרותיו – אם קיימים – ניתנים לפריצה בנקל, אין לפועלים הערבים כל בעיה להבריה פנימה נשק ותחמושת. הם יוכלו אז לגבור על שני שומרי השער, להשתלט על מחסן הנשק ולתפוס כבני ערובה את הנשים ואת הילדים.

תפקידם האפשרי של הפועלים הערביים במתקפת לילה:

את המיליציה של הרשות הפלשתינית מסביב ליישובים אפשר לגייס בחסות החשכה, כדי להפעיל את יתרונם בכוח-אדם. בהעדר ציוד לראיית לילה, יהיה כמעט בלתי אפשרי לגילוי מוקדם של כלי-רכב משוריינים המתקרבים ליישובים, והדבר יאפשר להם להתקרב בלילות ללא הפרעה. הפועלים הערבים, המכירים את רחובות היישובים ואת בתיהם, יסופחו לכוח התוקף על מנת להוביל יחידות של פורעים לכיוון היעדים החיוניים ביישוב. יעדים אלה כוללים: מחסן הנשק, מערכות אזעקה, מבנים עם ציוד קשר, ובתים של מנהיגי מפתח ובעלי נשק.

החלטה אפשרית של הרשות הפלשתינית לטובת מתקפת לילה:

בהסתמך על האימונים למתקפת לילה מצד הרשות, שהזכרנו לעיל, ייתכן שנפלה כבר החלטה לטובת מתקפת לילה. אולם הקלות, שבה ניתן לטמון בשטחו של יישוב סליק ערבי לשימוש מתוכנן כעבור תקופה קצרה בלבד, אינו מוציא מכלל אפשרות מתקפת-יום.

תגובה רשמית:

צעדי-נגד של צה"ל, ביחס לפועלים, מנוהלים שלא כראוי או שאינם קיימים כלל. ישנם יישובים אשר בהם "שומרים" שומרים ערבים על הפועלים הערבים. ביישובים רבים צה"ל סומך על צעדי ביטחון בלתי-יעילים כדי לתת אשליית ביטחון. המחבר צילם והסריט בוודאו עשרות פועלים ערבים בלתי-חוקיים החודרים באופן חופשי דרך פרצות בגדרותיהם של יישובים, מכפרים ערביים סמוכים שבשליטת הרשות הפלשתינית, בעוד שומרים מטעם צה"ל בודקים, בדיקות סרק בשערים הראשיים, כרטיסי זיהוי מגנטיים.

בנוסף לכך, אלפי עובדים ערבים בלתי-חוקיים עוקפים מדי יום ביומו, בגלוי, מחסומי דרכים של צה"ל תוך שימוש בדרכי עפר במקומות, כגון: קרית-ספר, בית-לחם, צוריף, רמות, קלקיליה, כביש חוצה שומרון ועשרות מקומות נוספים. בדרך זו, מבריחים נשק הלוך ושוב מעזה ליו"ש, וכן אל תוך ישראל שבקו הירוק.

כאשר דרש המחבר להתמודד עם בעיה זו, הודה מפקד צה"ל באזור בנימין, אל"מ יוסי היימן, שמדינת ישראל זקוקה לאותם עובדים בלתי-חוקיים בשל מחסור בכוח-אדם. ואז הוסיף, שלדעתו מחסומי הדרכים של צה"ל, אשר דרכי העפר עוקפות אותם, הם כמו "דלתות ללא קירות", אשר "לצה"ל פשוט אין האמצעים לטפל בבעיה."

הממונים על הביטחון מצביעים לעתים קרובות על כך, שקיימת אצלם עדיפות לספק לתושבי הישובים המקומיים "תחושת ביטחון". יצירת "תחושת הביטחון" החליפה ביטחון של אמת.

הערכת מדיניות צה"ל בידי סא"ל יגאל בן-דוד:

"במצב הקיים יש משום הפקרת היישובים על-ידי מערכת הביטחון, והוא משחק לידי הרשות הפלשתינית ולתכניותיה. אני מניח שאתה [שר הביטחון יצחק מרדכי] מודע למצב הגרוע הזה."^{*}

גישה אפשרית מטעם הרשות הפלשתינית:

מבחינה פוליטית, סביר להניח שכוחות הרשות יצטוו שלא לטבוח בתושבים היהודיים. אפשר לומר, שהפקודות שיקבלו יחייבו אותם להחזיק בתושבים תחת איום בנשק עד שיגיעו שיירות "הומניטריות", קרי: משאיות של צה"ל לפנות אותם אחר זריחת החמה. אולם, אפילו נניח שאפשר יהיה לכפות משמעת כזאת על כוחות הצבא של הרשות, המליציות האזרחיות הגדולות יותר – סביר להניח שלא ישעו למגבלות מעין אלה.

מדיניות הביטחון של ברק ליש"ע – תשעה מהלכים:

למרות כינונו של צבא ערבי ביש"ע, מנהלת ממשלת ישראל תשעה כיווני מדיניות בעניין ביטחון היישובים. כשנשקלים אלה ביחד, מהווים התשעה דגם העשוי לרמוז על מדיניות רשמית, שלא תגן ביעילות על היישובים בפני "מכה ראשונה" מצדה של הרשות הפלשתינית:

[א] מניעת נשק נ"ט מהיישובים.

[ב] מניעת כמויות מספיקות של תחמושת מהיישובים.

[ג] **מדיניות רשמית של הסתרת מידע בדבר יכולות הרשות הפלשתינית להנחית "מכה ראשונה"**. כלומר, כוחות משוריינים, יחידות קומנדו ואימונים למתקפת-לילה. בעוד הממשלה מפרסמת מדי פעם מידע על האיום המתגבש מצד הרשות הפלשתינית, ניכרת מגמה של מניעת מידע בנוגע ליכולת "המכה הראשונה" הספציפית של הרשות הפלשתינית. דוברי הממשלה או צה"ל מוכנים בדרך-כלל לשוחח על משלוחים גדולים של כלי נשק קלים, כלים כבדים שנאסרו בהסכמים, ושאר הפרות של הרשות, אך כאשר מדובר ביכולת ה"מכה ראשונה", התגובה הרשמית היא או שתיקה או הכחשה והימנעות.

נידון בציבור	מוכחש, מעוות, ונידון בדלתיים סגורות
פעולות טרור	תצפיות של יחידת ערביות על יישובים
מחבלים שנאסרו ושחררו	יחידות קומנדו
60,000 "שוטרים" של הרשות	רכב משוריין
נק"ל, מרגמות, נשק נ.ט.	ציוד לראיית לילה
הפרות שונות של הסכמי אוסלו	

[ד] **אין דרכים לתמיכה הדדית בין היישובים:** ליישובים אין ציוד, אימון או ארגון הנועד לתקשר עם יישובים סמוכים כדי לספק התראה מוקדמת ולתאם פעולות התגוננות. אין

* ראה נספח מס' 3.

להם כלי נשק בעלי טווח מספיק לתמוך זה בזה. במצב הנוכחי, אפשר לבודד חלק מהיישובים ולכבשם בזה אחר זה.

[ה] **התכנית המוצעת על ידי צה"ל ל"מיגון" עלולה להגביר את פגיעות היישובים:** צה"ל ומועצת יש"ע מציעים להקים מחסומי ביטחון, במטרה לשפר את ביטחון היישובים. המחסומים מרחיבים את גבולות הביטחון הרבה מעבר ליכולת ההתגוננות של היישובים, שכן אין הם מסוגלים לבצע חפיפה של אש צולבת. באופן זה יהפכו המחסומים מיתרון למכשול, שכן במקרה של מתקפה ערבית יהפכו לאיים מבודדים שיהיה צורך לחלצם באמצעות מעט הכוחות שברשות היישובים. אם המחסומים ינטשו על ידי מגיניהם, שייסוגו אל בין גדרות היישוב, יספקו המחסומים החיצוניים לערבים אמצעי מיגון לקראת המתקפה הסופית, בנוסף על החיפוי שהם יספקו לתוקפים כשהם יורים אל עבר מגיני היישובים.⁸

ראשי היישוב היהודי בחברון בחנו את תכנית המיגון וכתבו ביקורת בת חמישה עמודים, על מנת להסביר את הנזק הטמון בה ולעודד את היישובים לדחותה. רובם נהגו בדיוק כך.

[ו] **הפעלת לחץ על ראשי היישובים ועל הרבש"צים** להמעיט במשמעות האיום ולמנוע מתושבי יש"ע לנקוט ביזמה משלהם ובצעדים לשם הגנתם העצמית.

[ז] **הנחיות-סרק לתושבי היישובים, מאת אריאל שרון ופקידי מועצת יש"ע בעקבות הסכמי וואי:** אריאל שרון הציע שתושבי היישובים "יתפסו שטחים גבוהים". באותו זמן, הזמינו פקידי קרובים למועצת יש"ע ולמועצה האזורית בנימין את תושבי היישובים לתדרך במסגרת "הפורום של יישובי מערב בנימין". הדובר הציג מפות צבעוניות המיועדות לכל יישוב ויישוב, שבהן צוינו שטחי "קרקע הלאום" שאפשר לתפסם. כך, שלחו בעצם נציגי ממשלת ישראל ומועצת יש"ע את תושבי היישובים אל מחוץ ליישוביהם, בעוד הם שוללים מאותם היישובים עצמם את האמצעים להגן על היש. הנחיות אלה של השר, שנעשו בתום לב, הן חסרות שחר ומשמעות, אם בעת ובעונה אחת לא נעשית פעולה משמעותית למיגון היישובים. להפך: הן מפזרות ביתר שאת את השטח הטופוגרפי שנועד להגנה, בעוד שאין בכוחם של היישובים להגן על המתחם בתוך הגדר עצמה.

[ח] **העדר תרחיש מעודכן המתאים לנסיבות.** על-פי תרחיש מיושן, מערך ההגנה העצמית של היישוב נועד להתגבר על קבוצת מחבלים המחזיקים בתוך יישוב מספר בני ערובה. מכאן הופך התרחיש לבסיס לצידום ולאיימונם של כוחות ההתגוננות של היישוב. אולם תרחיש זה, המבוסס על הנסיבות ששררו בשטח לפני עשור ויותר, נעדר כל זיקה למציאות של היום. תרחיש-אמת, כפי שהוא נמסר מפיהם של הערבים עצמם, קרי: מתקפה מצד מליציה ו/או שריון של הרשות הפלשתינית, לא נמסר על ידי פיקוד צה"ל למתיישבים. באופן זה התרחיש הצה"לי הבלתי-מתאים מספק מסווה הנועד למנוע את הגנת היישובים באמצעות נשק נ"ט חיוני, ומגביל את כוחות ההתגוננות של היישוב למינימום החמוש בנק"ל במספר מצומצם.

דבקותו של פיקוד צה"ל בתרחיש המיושן, הנעדר כל קשר למציאות בשטח, איננה בהכרח ניסיון של הולכת שולל, והיא נובעת ככל הנראה מהערכה מדינית שגויה בעליל של הממשלה. אולם, מנקודת הראות של היישוב הבודד, זהו מעשה מובהק של תרמית העלול לעלות בחיי אדם. חמור אף מזאת: אין הציבור ביישובים מנוסה בניתוח תרחישים והוא סומך על צה"ל בנידון. במשרד ראש הממשלה ערים לכך...

[ט] **הפיכת צה"ל לז'נדרמיה** שוללת מהיישובים את הציוד, את האימונים ואת המשאבים להתגונן. כשנתניהו וברק העמיסו את מרבית האחריות על גבו של צה"ל, בעת ובעונה אחת בוצע קיצוץ מרחיק לכת בתקציב הביטחון וגדלו הדרישות הכספיות (למקרה של פינוי רמת הגולן). תקציב נוסף להערכות מקפת להגנה על היישובים בעלות של מיליארדים איננה אפשרית. גם לו היתה אפשרית, הרי שהקצאת כוחות גדולים של צה"ל, בתפקידי שיטור להגנה על היישובים, תפגע בהערכות הצבא למלחמה. הפקרת היישובים משרתת מגמה זו.

ממשלת ברק אימצה את תשע הנקודות של נתניהו, אולם בחרה להדגיש אחת מהן, והיא: העמדת היישובים מול יישובים אחרים במדיניות "הפרד ומשול", שבמהרה תגיע לשיסוי היישובים זה בזה. בכך שיכריז על יישובים אחדים כ"בטוחים", תוך נטישת יישובים אחרים, אפשר יהיה ללחוץ על היישובים "הבטוחים" להפנות עורף ליישובים הננטשים. גישה זו באה לעולם על מנת למנוע מצב ממנו חוששת הממשלה: אחדות המאבק למען עתיד ישי"ע.

מחנה אימונים של נוער הפתח.
הכנות לקראת כיבוש היישובים.

נספח 1:

כלי-רכב משוריינים של הערבים בישי"ע

האיום: בהעדר נשק נ"ט ביישובים, מהווים כלי רכב משוריינים איום קריטי על היישובים. הם יכולים בקלות לפרוץ את שערי היישובים ולהגיע לכל מקום ביישוב עצמו. יתרה מזו, כפי שצוין לעיל, מסתיר צה"ל מידע על כלי רכב משורייני בידי הערבים בישי"ע.

BTR-152

הנגמ"ש הסובייטי BTR-152 יוצר בין השנים 1950 ו-1960, הופיע בגרסאות רבות והשתתף בפעילות מבצעית בחזיתות רבות, ביניהן במזרח התיכון ובאפגניסטן. מותקן עליו המקלע הכבד D.Sh.K. בקוטר

12.7 מ"מ, המצוי אף הוא בידי הפלשתינים. ששת גלגליו ממונעים. הנגמ"ש יכול לשאת 2 אנשי צוות (נהג + מפקד) ו-17 לוחמים. ה-BTR-152 מצויד בציוד לראיית לילה לנהג. משקלו 8,950 ק"ג ומהירותו המרבית 75 קמ"ש. יחס הכוח-משקל שלו מקנה לו יכולת תנועה מעולה בשטח הגבעות של יו"ש וכוח פריצה אל שערי היישוב.

BRDM2

הנגמ"ש BRDM2 מצטיין בשריון מקיף, בעל הנעה קדמית ואחורית, המקנים לו יכולת מעבר מעולה כולל צליחת מכשולי מים, ומערכת מרכזית לוויסות לחץ האוויר בצמיגים, תכונות המגבירות את יכולת נסיעתו שטח לא-סלול. הצריח ממוקם במרכז הרכב, חמוש הן במקלע KPVT בקוטר 14.5 מ"מ והן במקלע PKT בקוטר של 7.62 מ"מ. בכל צד של המעטפת, בסמוך לעמדת הצוות, ישנו פתח לירי. לרכב מערכת NBC על-לחץ, כוונות אינפרה-אדום ומערכת ניווט אינרציאלית.

כלי-רכב משוריינים נוספים נמצאים כבר עתה ברשות הפלשתינית או שיהיו בה בתוך זמן קצר, בעיקר ממצרים:

* זחל"מים: זחל"ים M2 White ; BTR-50 ; PT-76 ; BMP.

* נגמ"שים בעלי גלגלים: BTR-60 ; OT-62.

השוואת הטווח של מקלעי 12.7 מ"מ שבידי הרשות הפלשתינית עם מקלעי 7.62 מ"מ שבידי היישובים:

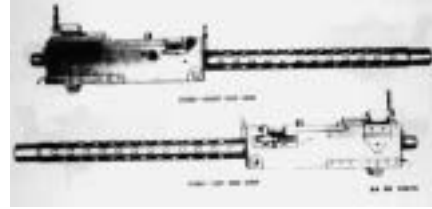
המקלעים המסופקים ליישובים נחותים לעומת אלה שבידי הרשות הפלשתינית. הדבר מקנה לכוחות הרשות עדיפות בטווח של קילומטר בקירוב. נתון, שחשיבותו מכרעת בירי מרחוק. גם מקלעים אלה סולקו לאחרונה על ידי צה"ל ממחסני הנשק של יישובים אחדים. נוסף על כך, צה"ל מספק לרוב היישובים כמות תחמושת המספיקה רק לעשרים דקות ירי רציף. מצב זה מונע מן היישוב יכולת התגוננות לאורך זמן.

סוג מקלע	טווח מרבי כולל מטרות שבמטח	טווח יעיל מרבי אש ישירה מכוונת
בראונינג 7.62 מ"מ 9A4 (0.3)	1.475 ק"מ	1.1 ק"מ
12.7 D.Sh.K מ"מ או גוריאנוב (ר"פ)	2 ק"מ עד 3 ק"מ	1.5 ק"מ
יתרון טווח ר"פ על יש"ע	מ-525 מ' עד 1525 מ'	400 מ'

עוצמת החדירה של מקלע ה-12.7 מ"מ הנה פי שלושה בערך מעוצמת החדירה של מקלע ה-7.62 מ"מ, כשמשוויים ביניהן עפ"י המשוואה [עוצמה = מסה כפול ריבוע המהירות].

12.7mm D.Sh.K. or Gurianov (PA)

7.62mm (0.3) Browning
M1919A4 (Yishuvim)

נספח 2:

כשל מבצעי ומחשבתי בהיערכות הצבאית לקראת מהלומת פתע ערבית ביש"ע*

תנאים מספריים: מספר אנשי כוחות הביטחון הרשמים ברמאללה: 2,000. מספר אנשי תנאים הפת"ח ברמאללה: כ-30,000. מספר אנשי האופוזיציה האיסלמית: כ-500. כוחות נוספים: אוכלסייה מקומית.

סוגי הכוחות הערביים בהיבט של רמת אימונים ואמל"ח:

א. "ביטחון לאומי": "הצבא הפלשתיני", למשימות ביטחוניות חיצוניות, כגון נגד צה"ל, מורכב מכוחות בעלי הכשרה קרבית טובה ומעלה, מקרב חטיבות פלשתיניות שהתקיימו ואומנו בעבר בצבאות ערב, כולל חטיבות לבנוניות לשעבר. שדרת הפיקוד מיומנת ביותר, כאשר אנשיה בוגרי קורסים מתקדמים במדינות ערב.

ב. "ביטחון פנים": "משטרה": זהו הכוח המאורגן והמיומן ביותר, משום שהוא נתון הן במסגרת הנהנית מהכרה בינלאומית ומתמיכה אירופית כלכלית, והן מבחינת ההכשרות שאנשיה מקבלים באירופה ובארה"ב.

ג. "מודיעין":

1. מודיעין מסכל: בראשות גיבריל רגוב;

2. מודיעין כללי: בראשות תאופיק טיראווי;

3. כוח 17: כוחות מיומנים המתמחים באיסוף מודיעיני משוכלל על צה"ל והמערכות האזרחיות הישראליות. הם עוסקים בחשיפת משתפי פעולה ובשאר ענייני ביטחון משיקים. לכל אחד מכוחות אלה יחידות מיוחדות, שהן המיומנות והמצוידות יותר מכולן. לכוחות המודיעין קיים כוח התערבות מיוחד, המיומן בהכשרת לוחמה נגד טרור ובלחימה בשטח בנוי. בנוסף לכוח, הועלתה לאחרונה רמת הכוונות של הכוחות הערביים הללו, וניצפו פעולות של התבצרות וחסימים לקראת עימות.

* מחבר המסמך הוא קצין מילואים (השם שמור במערכת).

אמל"ח רשמי: ברמאללה כ-600 רוס"ר קלציניקוב, כ-200 אקדחים, מקלעי 0.5 וכן 0.3. וכמו כן, מקלעי גוריאנוב בעלי טווח ארוך ועוצמת אש חזקה יותר מהמקלעים האחרים.

אמל"ח לא רשמי: עשרות אמצעי נ"ט כגון: מטולי לאו ו-RPG, מרגמות תקניות ו/או מאולתרות. אמל"ח ותחמושת בכמות בלתי ידועה הנובעים בעיקר מהמקורות הבאים: ייצור עצמי באמצעות ועדה מקצועית מתימן לשעבר, החרמות מתושבי רמאללה, רכישות חוץ והברחות.

איום איכותי: הקלעים והצלפים הפלשתינים. קלע פלשתיני, שברשותו לא יותר משתי מחסניות, עשוי לרתק מחלקת חי"ר לעשרים וארבע שעות. התברר שהקלעים הפלשתינים מיומנים ביותר: הם פועלים בזוגות, תוך חלוקת לגזרות ירי, ובשימוש בבקרת ירי צמוד לכל קלע. מידת הצלחת פעילותם מוכיחה כי תורת הקלעות נקלטה עד לרמת אחרון הלוחמים מן השורה. כל זאת, עוד בטרם התרענו בפני רמת הסיכון מהצלפים ומהיחידות המיוחדות.

כל הנתונים מתייחסים אך ורק לחזית רמאללה, בעזה ובשכם המצב חמור בהרבה

היערכות ישראלית: הסד"כ הצבאי הישראלי הסדיר העומד מולם הינו שווה ערך בכמותו לסד"כ הפלשתיני הרשמי בלבד. יתרון הכוחות הסדירים הישראליים בעיקר באמל"ח ובתחמושת. הזנקת כוחות מילואים הינה בטווח של זמן בלתי סביר לעימות פתע, וצפויים שיבושים חמורים בהגעת כוחות אחרים לשטח, עקב חסימת צירים ופגיעה בהגעת הכוחות לשטח. קיימת סכנה ממשית לאפשרות פרישת הכוחות הסדירים בשטח, מאותה סיבה המעכבת את כוחות המילואים.

הכשל הטקטי לכוחות הישראליים: 1. עדיפות מספרית פלשתינית; 2. עדיפות פלשתינית ביכולת הפרישה בשטח; 3. עדיפות פלשתינית במודיעין מערכתי וקרבי.

הכשל האסטרטגי: הכשל העיקרי הינו כשל בחשיבה הצבאית. הפרויקטור העיקרי של צה"ל, לעניין היערכות אל מול איום הפלשתיני ביש"ע, הוא אלוף פיקוד מרכז (לשעבר) משה בוגי יעלון. הפרויקט מכונה: פרויקט "בראשית". הוא נערך בשיתוף פעולה עם פרופסור מאוניברסיטת תל-אביב. המטרה העיקרית: המשגת מסלולי העימות. התוצאה: הגדרת עימות נמוך עצימות, לעומת עימות גבה עצימות. הראשון הינו למעשה הפרת סדר. השני: מלחמה מוגבלת, או השתתפות במלחמה כוללת. המסקנה של המשגה: בכל המסלולים תהיה המגמה המבצעית – צינור. אלא, שבכל תסריט ייגבה מחיר שונה מן הפלשתינים, על מנת לעודדם לצנן את העימות. הכשל העיקרי של החשיבה הוא בחשיבה המשקפת תאגיד עסקי ולא תאגיד צבאי לעסקה טובה. הסכם שלום והסדר מדיני, הזרוע האבירית של עם ישראל, הופכים לזרוע מדינית. הדו-שיח הקרבי עם הפלשתינים מכונה "מגרש משחקים". ההמשגה העסקית באה לידי ביטוי בתמחור העימותים. ההמשגה הצבאית שאיננה, היתה אמורה לדבר במונחים של יצירת הרתעה והגנה התקפית על חיי אזרחי ישראל.

מהות הכשל האסטרטגי

תמחור חיי האזרחים: בעצם מהותו הוא פוגע בנחישות ובהרתעה. מעבר לכך, התמחור אינו של דאגה לחיי אדם, כמו שהוא פועל יוצא משיקולים מדיניים. זוהי פרצה חמורה ביותר. את המחר הכבד עלולים לשלם תושבי יש"ע.

ההמשגה העסקית: פוגעת בהמשגה הצבאית המקצועית. כך מתרחשת התערבות של מניעי קידום אישי ומציאת חן בעיני הזרוע המדינית. זוהי פרצה חמורה ביותר הפוגעת בעצם המקצוענות הצבאית. דמות המופת של האביר הלוחם עבור הקהילה מתחלפת בדמות הקבלן הצבאי המתמקד בקידום אישי.

החשיבה הפילוסופית המורכבת: עיקרה לאפשר יישום מדיניות פוליטית. היא יוצרת טשטוש מבצעי בשדה הקרב. הפלשתינים אינם אויבים אלא "עמיתים". המעבר בין עימות נמוך עצימות לגבה עצימות מותנה למעשה בהתנהגות הפלשתינים. כלומר, הם אווזים ביציבות הישראלית הצבאית והאזרחית. מכיוון שהם מכתיבים את כללי המשחק, הם גם מסוגלים לשנות אותם באופן חד, מוחץ ופתאומי. בעוד המפקד והלוחם הישראלי מתחבט בשאלות פילוסופיות, מצוי כבר הלוחם הפלשתיני בעיצומה של לחימה נחושה ומפתיעה. את מחיר המעבר המהיר מהגדרה

להגדרה שילמו וישלמו המפקדים והלוחמים, אך המחיר בקרב המתיישבים עלול להיות חמור יותר.

הוראות הפתיחה באש: אין לפגוע באזרחים שאינם נושאים נשק. וכן, אין לפגוע ב"עמיתים" הפלשתינים נושאי הנשק. הוראות אלה חושפות אותנו לעימות חמור של ירי מתוך המון פלשתיני, כאשר נושאי הנשק הפלשתיני מסתתרים מאחורי נשים וילדים. תסריט ידוע מימות מלחמת לבנון. אם כן, הוראות פתיחה באש שוב מחייבות עורך-דין צמוד, ובכך הן כובלות את ידינו במאבק מול מתקפה פלשתינית אפשרית.

נספח מס' 3

מכתבו של סא"ל יגאל בן-דוד לשר הביטחון יצחק מרדכי

.....י"ז בכסלו תשנ"ט

בס"ד

. (8.12.1998)

לכ

האלוף יצחק מרדכי

שר הביטחון

משרד הביטחון

ירושלים

שר נכבד:

הנדון: תרגיל יבש בכיבוש יישובים ביהודה ושומרון – התראה

הפלישה לאריאל אתמול, בשבת, בגיבוי הרשות הפלשתינית, היא ללא ספק חלק מתכנית כוללת של פגיעה ביישובים, הפעם כתרגיל "על יבש". אין לי ספק שהדברים ידועים לך ולצה"ל.

בבדיקות שערכו המתיישבים וגורמים אחרים נמצא שבידי הרשות הפלשתינית, בין היתר, נגמשי BTR-152 וזחל"מים ישנים שהועברו לרשות הפלשתינית על-ידי צה"ל. כוחות "המשטרה" שלהם (זה השם שעדיין מתקשים לקרוא לצבא שלהם) כוללים כמה אוגדות ומתוכם מספר גדודים מתאמנים בכיבוש ביש"ע. לפי ידיעות ועדויות הם נערכים ומתאמנים לכיבוש יישובים ביש"ע. לפי הידיעות בעזה, שכם ורמאללה (וייתכן שגם ממקומות נוספים) כבר היום מצוי נשק כבד יותר מרובים אוטומטיים ומקטיושות. יש להניח שאת כיתור היישובים הם מתכננים לימים בהם יתייצבו צבאות ערב עמם, במלחמה כוללת, וצה"ל יהיה ערוך לאורך הגבולות. בשלב כזה היישובים יישארו רק עם מפקדות החבלים של הגמ"ר. דבר זה ידוע היטב גם למפקדי החטיבות ביש"ע.

למרות המידע הזה נמצא בבדיקה שבהגמ"ר מצוי רק נשק מיושן, בכמות קטנה, כמו מקלעי 0.3 שיש בהם תקלות רבות. התחמושת הקיימת ביישובים מספיקה רק לשעה שעתיים של לחימה (עשרים דקות של ירי אינטנסיבי). במצב הקיים יש משום הפקרת היישובים על-ידי מערכת הביטחון והוא משחק לידי הרשות הפלשתינית ולתכניותיה. אני מניח שאתה מודע למצב הגרוע הזה.

הריני פונה אליך בבקשה לטפל בהקדם לשיפור המצב ברמה משמעותית, כי מסתבר שהזמן קצר ואסון עומד, חלילה, לפתחנו.

על כן אודה לך מאד אם תורה על בדיקת מלאי הנשקים והתחמושת בכל יישובי יש"ע, ותדאג לחימוש היישובים ואימונים למתיישבים בהתאם לצרכים המתחדשים עלינו, לדאבון לבנו.

בכבוד רב,

יגאל בן-דוד (סא"ל מיל.).

הערות

¹ מרואן אל-ברגותי, ראש הפת"ח ביו"ש, שדבריו צוטטו בעמאן אל-דוסתור, 19 באוגוסט 1998. ראה גם הארץ, 1.6.98, פלשתינים מתאמנים לפרוץ ליישובים ולהחזיק בעמדות, *הצפה*, 23.10.98, המשטרה הפלשתינית מתאמנת לכיבוש יישובים.

² 5 לדצמבר 1998: "ההתקפה על אריאל היתה סיבה לדאגה (IsraelWire, 12/6). לפי הערכותיהם של אנשי ביטחון, תעוזתם של הערבים המוכנים להיכנס ליישובים יהודיים ולבצע התקפות גוברת במהירות.

בסוף השבוע התקיימו התקפות באריאל, עטרת, נוה צוף ובעלי ביום ה'. הרצינית מביניהן אירעה בשבת, כשבערך 150 ערבים פרצו את גדר הביטחון של עיר השומרון, אריאל, העלו באש עמודי חשמל, יידו אבנים ובקבוקים אל עבר תושבי המקום, והתחילו להשמיד את כל אשר נקרה בדרכם. בעודם תובעים את שחרור המחבלים המוחזקים בבתי כלא ישראליים, הם החלו מיידים אבנים בבתיים, תוך ניפוץ חלונות וגרימת נזק אחר.

יחידת החרום של העיר, המורכבת מאנשי מילואים, הופעלה, וכן יצאו קריאות לתגבורות צה"ל ומג"ב. כוחות הביטחון השתמשו בכדורי גומי ובגז מדמיע להדוף את ההמון הפולש.

ראש עיריית אריאל, רון נחמן, קבע, שאם לא תגיב הממשלה כראוי על האירועים, תימשך המגמה ורמת הביטחון באזור תמשיך להידרדר. מנכ"ל מועצת יש"ע, אהרון דומב, אמר: "לא רחוק היום, שתושבי יש"ע היהודיים יצטרכו להגן על בתיהם בתחמושת חיה."

³ נובמבר 1997: כ-300 ערבים מעין יברוד הצטרפו אל עשרות ערבים שהגיעו באוטובוסים, וחדרו ליישוב לאחר שחתכו את גדר התיל בעשרות מקומות.

⁴ לדעת המחבר, העידן שבו פעילות ההתיישבות היהודית שהובילה מועצת יש"ע, ושהיוותה תרומה חיונית לביטחון ישראל, הסתיים עם כינונו של צבא ערבי ביש"ע. בנסיבות חדשות אלה, יש לנקוט מיד בצעדים הדרושים, הן על מנת למנוע "מכה ראשונה" ערבית, והן כדי להשיב ליישובים את מעמדם הקודם כנכס צבאי. מועצת יש"ע, שעשתה עבודה חשובה בתחומי ההתיישבות ובפיתוח הקרקעות, התעלמה לעתים מבעיות ביטחון חמורות למען שמירת הסטטוס קוו.

⁵ כאשר נשאל נציג מועצת יש"ע לפירוש ניסיונו למעט באיום הצבאי של הרשות הפלשתינית, הוא הסביר, שישאף להבטיח את ערך הנדל"ן ביישובים.

⁶ לדעת המחבר, ההסברים הרשמיים הניתנים לכוונות הערבים להגן על כוחות ערפאת מפני יסודות קיצוניים, ולצורך שלהם בכלי רכב משוריינים, מערפלים את ההבחנה בין כוונות האויב ליכולותיו. בין שהערכת צה"ל את כוונות הרשות הפלשתינית צודקת או לא, המציאות היא שקיימת יכולת ל"מכה ראשונה" נגד היישובים.

⁷ ב-26.3.98 דיווח *ידיעות אחרונות*, שהרשות הפלשתינית מרגלת אחר 143 יישובים יהודיים ביש"ע. זאת, בסיוע הקונסוליה האמריקנית בירושלים, תנועת "שלום עכשיו" וערבים, העובדים והעורכים קניות ביישובים. האחרונים אוספים נתונים על סדרי ביטחון ועל חייהם האישיים ולוחות-הזמנים של בעלי תפקידים. לפי דו"ח זה, התיקים מוחזקים ב"אוריינט האוס", מפקדת הרשות הבלתי-חוקית בירושלים.

⁸ הגבול המורחב המוצע ע"י צה"ל מזכיר את החשיבה בממסד הביטחוני לפני התמוטטות קו בר-לב במלחמת יום הכיפורים. הקו נועד לספק אתראה מוקדמת והגנה מפני מתקפת אויב (בדומה לחומת סין הגדולה וקו מגינו הצרפתי). שלושתם קרסו בפני אותו איום שנוצר לסכלו.